

Ivan Čuk

Otvoritev Murnikove sobe

Izvleček

Odprtje Murnikove sobe je velik prelom v oblikovanju zgodovinskega spomina do očeta slovenske telesne kulture dr. Viktorja Murnika. Kar dve leti je trajalo, da se je ideja uresničila. Še pred idejo pa je trajala kar dolga inkubacijska doba. V Murnikovi sobi so med drugim na ogled najstarejša slovenska diploma na mednarodnem tekmovanju iz leta 1895 in najstarejši pokal za slovensko vrsto na svetovnem prvenstvu leta 1911 ter orden legije časti, s katerim je francoski predsednik odlikoval dr. Murnika.

Prvi slovenski športni pokal za slovensko ekipo na svetovnem prvenstvu 1911.

»Iz roda v rod duh išče pot,« je lepa misel Otona Župančiča in tudi najbolje predstavlja celotno dogajanje, kako je prišlo do ureditve Murnikove sobe. Seveda pa je soba samo posledica morda na videz povsem nepovezanih dogodkov, čeprav sedaj, ko je soba odprta za obiskovalce že skoraj pol leta, vidim celotno zgodbo v nekoliko drugačni luči. V moji mladosti je bil prvi ju-

nak športa Miroslav Cerar in ko smo se v petem razredu osnovne šole preselili v Ljubljano, sem v TVD Partizan Spodnja Šiška najprej srečal Isusa (Dragiša Nikolič, z očetom sta bila znanca), nato Tonija Bolkoviča, ki sta predlagala očetu zame vadbeno skupino. Za novo leto sem lahko čisto slučajno Cerarju zaželel zdravja in sreče in morda je bilo tudi to odločilno za mojo nadaljnjo

pot. Dokler sem vadil, o Murniku nisem nič slišal, še o Štuklju bolj malo. Ob začetku študija so bili o Bloudku slavospevi, o Murniku stavek. Ko sem prišel leta 1981 v TVD Partizan Narodni dom kot vaditelj dečkov, je marljiva prostovoljka Tanja Skrbinšek (učenka Jelice Vazzas, Jelica je bila Murnikova učenka) enkrat letno organizirala Murnikov večer, moji telovadci pa so vedno nastopili

s točko. Takrat mi je bilo celo malo odveč skoraj 14 dni vadbe nameniti za nastop, saj sem imel pred seboj predvsem tekmovalne cilje. Tudi o Murniku nisem veliko razmišljal, saj sem bil mnenja, da je to bolj društvene narave, ker ga pri študiju nihče ni poudaril. Leta so minevala in v obdobju 130 letnice Južnega Sokola sem postal predsednik društva, pripraviti je bilo potrebno marsikaj za proslavljanje jubileja in sem se prvič zakopal v zgodovino. Prebral sem samo Stepišnikovo knjigo o Telovadbi v Sloveniji, vendar je bilo to dovolj, da sem spremenil mnenje o Murniku. Tudi polurni dokumentarni film v sklopu oddaj Sedma steza, ki smo ga pripravili skupaj z Igorjem E. Bergantom in Majo Dokl Marin, je bil poseben, saj je Igor izbrskal celo droben filmski izsek, ko Murnik razlaga gibe z rokami. Sreča je bila tudi, da sem postal nosilec predmeta na Fakulteti za šport, kjer sem moral narediti tudi sklop predavanj o razvoju telovadbe. Prava preokretnica v raz-

Slika 3: Del razstave ob znanstvenem simpoziju ob 150 letnici Južnega Sokola leta 2013.

Slika 1: Otvoritev simpozija leta 2006, govorec dr. Jože Dežman, moderator dr. Aleks Leo Vest.

Slika 4: Priprava razstave v Državnem svetu 2014.

mišljanju in znanju pa je prišla ob pripravi 140 letnice društva. Za ta jubilej mi je Jelica pomagala odkrivati določene stvari, celotno slikovno gradivo, ki je bilo v Muzeju novejši zgodovine, je Bogomira Berložnik

Slika 2: Pogled na razstavo ob 150 letnici Južnega Sokola (kot sta prostor oblikovali arhitektki Katja Florjanc in Ajda Vogeltnik) v Narodni galeriji.

Slika 5: Podpis pisma o nameri priprave Murnikove sobe med Borutom Trekmanom in dr. Milanom Žvanom (Foto: Bogdan Martinčič).

Slika 6: Utrinek s snemanja dokumentarca o dr. Viktorju Murniku v prenovljeni telovadnici na fakulteti leta 2015. Levo sedi dr. Tomaž Pavlin, desno stoji režiser Klemen Dvornik.

Slika 7: Predpremiere filma o dr. Viktorju Murniku 7. 7. 2015 še v stari sejni sobi, bodoči Murnikovi sobi. Od leve sedijo Jasna Novak Nemec, Borut Trekman, Tine Šrot, Klemen Dvornik, Milica Šlibar in Janez Šlibar.

Slika 8: Glavni načrtovalci sobe 23. 11. 2015 od leve Matej Lekše, Katja Florjanc, dr. Ivan Čuk, Martin Hostnik in vodja dr. Janez Vodičar.

Slika 9: Od leve Ajda Vogeltnik in Katja Florjanc, 25. 1. 2015, po prvih dneh prenove sejne sobe.

Slika 10: Veliko načrtov in delov je bilo potrebno sestaviti, stanje 12. 2. 2016.

Slika 11: Postavljanje muzealij v omare, stanje 13. 3. 2016.

prenesla v digitalno obliko, Janez Brodnik in Tatjana Zupančič sta pregledala arhivsko zbirko Južnega Sokola do druge svetovne vojne in izbrane dokumente sem prenesel v digitalno obliko. Sam sem pregledal celotni arhiv društva po drugi svetovni vojni in pomembne dokumente prestavil v digitalno obliko. Ogromen projekt, ki ga je zaznamovala lepa knjiga z naslovom *V pesti sila, v srcu odločnost, v mislih domovina*. Tu sem prvič res spoznal Murnikovo veličino. V skoraj vsakem drugem dokumentu se namreč pojavlja njegovo ime. Zaradi tega dejstva sem prepričal sodelavce, da bi pripravili posvet o dr. Viktorju Murniku. Leta 2006 smo imeli ta posvet v Muzeju novejših zgodovine, kjer so imeli pozdravne govore dr. Jože Dežman, direktor muzeja, dr. Milan Žvan, prodekan Fakultete za šport, posvet pa je moderiral dr. Aleks Leo Vest, ki je zaključil posvet z besedami: "Vprašanje je, ali naj bi Murnik dobil Bloudkovo nagrado ali naj bi Bloudek dobil Murnikovo nagrado?" Za ta posvet sem želel preveriti prejem Murnikovih državnih odlikovanj, zato sem poklical v Belgijo slovenskega veleposlanika Boruta Trekmana, za katerega mi je Jelica dejala, da je podedoval Murnikovo dediščino. Gospod Trekman mi je prijazno razložil, da zaradi tehničnih težav do dediščine ne more priti, je pa preveril ordene preko svojih prijateljev. Posvet je dobro uspel, naredili smo zbornik, žal pa smo bili v medijih ožigosani kot prevratniki in revizorji zgodovine

Slika 12: Častni gostje na otvoritvi od leve dr. Ivan Čuk, Borut Pahor, dr. Milan Žvan, dr. Ivan Svetlik, Primož Hainz, dr. Tomaž Boh, Janez Sodražnik, Dejan Crnjek (Foto: Bogdan Martinčič).

Slika 13: Častni gostje na otvoritvi od desne Borut Trekman, Miroslav Cerar, Tine Šrot, Milica Šlibar, Aljaž Pegan, Lojze Kolman, Mitja Petkovšek, nastopajoči Mateja Kopina in Bojana Čibej (Foto: Bogdan Martinčič).

Slika 14: Govor Boruta Trekmana, 4. 4. 2016.

Slika 15: Skupinska slika gostov in nastopajočih, 4. 4. 2016.

Slika 16: Z odkritjem Murnikovega doprsnega kipa je predsednik republike Borut Pahor simbolno odprl Murnikovo sobo (Foto: Bogdan Martinčič).

ter rušilci mita o Bloudku. Leta 2012 je Narodna galerija prejela evropska sredstva za obnovo starega dela Narodnega doma in društvo se je moralo po več kot sto letih izseliti iz »svojih« prostorov. Narodna galerija je ob tem ponudila prostor za razstavo ob 150 letnici društva. Predsednik društva Dejan Crnjek je povabil dr. Tomaža Pavlina, Iztoka Durjavo (direktorja Muzeja športa) in mene k pripravi razstave. Ker sem se najbolj vpregel v delo, sem tako kmalu postal nosilec razstave, želel pa sem pokazati tudi Murnikova državna odlikovanja, zato sem zopet poklical Boruta Trekmna. Tokrat je bila sreča naklonjena, Borut se je upokojil, preselil v Ljubljano in zopet začel opremljati svoje stanovanje. Skupaj sva šla v skladi-

šče in pogledala zapuščino. Zame je bilo to odkritje, kot bi pristal na Marsu. Z Murnikovo zapuščino sem spremenil osnovni moto razstave iz športnih dosežkov v spomin na učitelje sokolske misli. Po razstavi v Narodni galeriji smo imeli razstavljen Murnikovo dediščino še na znanstvenem posvetu ob 150 letnici Južnega Sokola v Muzeju novejših zgodovine in državnem svetu ob posvetu ob 150 letnici Južnega Sokola. Na obletnico Murnikovega rojstva 25. 3. 2014 sta Borut Trekman in dr. Milan Žvan podpisala pismo o nameri ureditve Murnikove sobe na Fakulteti za šport. RTV Slovenije je v letu 2015 posnela enourni dokumentarec o dr. Viktorju Murniku, režiser Klemen Dvornik je dodal tudi kader prihoda Murnikovega kipa

na fakulteto in s tem simbolični poklon očetu slovenske telesne kulture. Fakulteta na razpisih Fundacije za šport s projektom ureditve sobe ni bila uspešna, zato je fakulteta iz svojih sredstev in pomočjo Loterije Slovenije pripravila obnovo sejne sobe v Murnikovo. Dekan dr. Milan Žvan, predstojnik Inštituta za šport dr. Janez Vodičar sta vodila prenovo. Z arhitektoma Katjo Florjanc in Ajdo Vogelnik smo se spoznali ob pripravi razstave v Narodni galeriji, njuno poznavanje muzealij je bilo odločujoče pri pripravi načrta sobe, največji izziv pa so bile omare, saj so morale veliko pokazati, kaj tudi skriti, pa tudi v obiskovalcu vzbuditi željo po odkrivanju. Po izbiri izvajalcev so se dela začela v decembru 2015. Slavnostna otvoritev je bila 4. aprila v nabito polni veliki predavalnici Fakultete za šport. Med mnogimi gosti je potrebno izpostaviti predsednika republike Boruta Pahorja, rektorja Univerze v Ljubljani Ivan Svetlika, predsednika Sokolske zveze Slovenije in podžupana Ljubljane Dejana Crnjeka, poslanca v državnem zboru Primoža Hainza, predstavnika ministrstva za izobraževanje, znanost in šport državnega sekretarja dr. Tomaža Boha, podpredsednik OKS-ZŠZ Janneza Sodražnika, direktorico Narodne Galerije dr. Barbaro Jaki ter vrhunske telovadce, nosilce odličij s svetovnih in evropskih tekmovanj. Miro Cerar, Aljaž Pegan, Mitja Petkovšek, Tine Šrot, Lojze Kolman, trener vrste na OI 1968 in SP 1970 Janez Šlibar, ostali člani ekipe SP 1970 ter eden najstarejših Sokolov Savo Bensa s Tabora so bili spontano pozdravljeni s stoječim aplavzom. Prireditelj je povezoval naš diplomant in tudi komentator na slovenski televiziji Peter Kavčič. Prireditelj so odlično začinili Sokoli iz Metlike in društva Sokol Bežigrad. Prvi s častno uniformirano stražo s praporom in drugi z nastopom na bradlji. Za umetniški del sta poskrbeli Bojana Čibej in Mateja Kopina, ki sta ob zvokih lutnje prepevali staroslovanske pesmi. Govorci so bili trije, dekan dr. Milan Žvan je opisal pomen sokolstva, Borut Trekman vlogo dr. Viktorja Murnika in dr. Ivan Čuk, kako je prišlo do nastanka Murnikove sobe. Potem so se gostje preselili v drugo nadstropje, kjer je predsednik republike Borut Pahor slavnostno otvoril Murnikovo sobo in predal kopijo listine ordena zlatega reda za zasluge na civilnem področju športnega društva Narodni dom za spominsko sobo. In kaj ponuja Murnikova soba na ogled. Na razstavi ima največjo vrednost pokal, ki so ga dobili slovenski telovadci na svetovnem prvenstvu leta 1911 v Torinu za četrto mesto. Po prihodu v Slo-

venijo je vrsto pričakala 25.000 glava množica in Murnik jim je ob tem dejal: *„Dosegli tega uspeha nismo zase, temveč za slovenski narod, ta mali, od bližnjih sosedov tako često zasramovani in poniževani, pa od nas s tako vročo ljubeznijo ljubljeni narod, da je ne more izruvat iz naših src nobeno zaničevanje sveta.“* To je tudi najstarejši športni pokal za slovensko ekipo na svetovnih prvenstvih. Nad pokalom je slika Maksima Gasparija s podpisi vseh Murnikovih telovadcev v obdobju do leta 1922 (med drugim tudi podpis Leona Štuklja). Na razstavi so prve slovenske športne diplome iz leta 1895 in tudi diploma Murniku, kjer je leta 1906 prejel od 10 možnih točk na bradlji 11 točk. Veliko je predstavljenih informacij s prvega svetovnega prvenstva na slovenskih tleh leta 1922, kjer so Sokoli v Ljubljani postavili stadion za več kot 55.000 gledalcev. Nad okni

so roloji z Murnikovimi udarnimi mislimi, prav posebno mi je všeč tale: »Kakor se moralne vrline ne dado učiti iz knjige in predavanj, tako se tudi inteligenca ne da dobiti iz knjig in predavanj. Inteligenca ni kup znanja, pa naj bo ta kup še tako velik. Inteligenca je zdrava pamet in te ima včasih nepismen človek več nego kdo, ki se je mnogo šolal pa je malo prebavil. (Sokolstvo in življenje, 1932)«. Morda je tole le vsaj mali delček vsebin, ki naj vas pripeljejo v Murnikovo sobo. Na otvoritvi me je doletela še posebna čast, Savo Bensa mi je predal sokolski čikoš (čepico) Antona Maleja (telovadca, ki se je smrtno ponesrečil leta 1930 na svetovnem prvenstvu), njemu jo je dala Antonova sestra; dokaz več, da iz roda v rod duh išče pot. Obiski so zaenkrat po dogovoru (na naslovu ivan.cuk@fsp.uni-lj.si), med obiskovalci pa smo že gostili po-

membne tuje predstavnike, kot so kitajski namestnik ministra za izobraževanje in šport Liu Limin, direktor akademije pri Mednarodni telovadni zvez Hardy Fink, predstavnik olimpijskega centra na Koroškem, olimpijski prvak Karl Schnabl. Tudi zaključim lahko z lepo mislijo Otona Župančiča: »Moja duša je srečna, kot bi pila kraški teran.«

prof. dr. Ivan Čuk
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport
ivan.cuk@fsp.uni-lj.si